

НА ПОЧАТКУ НАУКОВОГО ШЛЯХУ

УДК 341.456

*Говійко Євген Анатолійович –
здобувач кафедри адміністративного
права і процесу Національної
академії внутрішніх справ*

Види інформаційно-телекомунікаційних систем баз даних Інтерполу

У статті увагу приділено визначенню поняття “формування баз даних”, ознак та особливостей самої інформації, з якої формуються бази даних, порядок її збирання, збереження та обміну в системі баз даних Міжнародної організації кримінальної поліції “Інтерпол”.

Ключові слова: інформація, база даних, формування інформації, система карткових повідомлень, телекомунікаційна система I-24/7.

Визначення основних шляхів і напрямів правового регулювання суспільних відносин, що виникають щодо інформаційних ресурсів неможливо без формування відповідної системи поглядів на саму інформацію, яка в даному випадку виступає в якості ресурсу.

Тлумачний словник визначає поняття “інформація” як “повідомлення, що повідомляють про стан справ, положення чого-небудь” [1, с. 246].

На думку провідного вітчизняного дослідника інформаційного права В. С. Цимбалюка, інформація – це результат аналітико-синтетичної чи евристичної (інтелектуальної) обробки сигналів, даних, відомостей, знань про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі для задоволення (забезпечення) суб’єктом суспільних відносин певних потреб та інтересів своєї життєдіяльності” [2, с. 25].

У діючому українському законодавстві можна виділити два основних підходи до визначення терміну “інформація”.

Перше нормативне визначення інформації в національному законодавстві було сформовано з прийняттям Закону України “Про інформацію”. Так, відповідно до статті 1 Закону України “Про інформацію”: “під інформацією слід розуміти документовані або публічно оголошені відомості про події та явища, що відбуваються у суспільстві, державі та навколишньому природному середовищі” [3].

Розглядаючи вищезазначений підхід законодавця до поняття “інформація”, слід звернути увагу на думку Б. А. Кормича, який наголошує на тому, що ключовим у цьому визначенні є така характеристика інформації, як “документовані або публічно оголошені відомості”, адже “таким чином, з юридичної точки зору інформацією є не будь-які відомості, а лише ті, які знайшли своє зовнішнє вираження поза свідомістю людини, тобто були оприлюднені для суспільного використання” [4, с. 50].

Слід зазначити, що бази даних Національного центрального бюро “Інтерпол” формуються лише на підставі документованої або публічної інформації, а з огляду на те, що основною формою діяльності є міжнародне співробітництво, то тоді є очевидним, що така взаємодія може відбуватися лише на підставі юридично значущої інформації. Так, наприклад, документи, які надходять до Інтерполу по каналах зв’язку системи Інтерполу, цілодобово приймаються та обробляються черговою зміною співробітників Робочого апарату Укрбюро “Інтерпол”. Отже, документованість і публічність інформації є головними ознаками інформації в Національному центральному бюро.

З іншої точки зору, інформація визначається, як відомості, подані у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи в інший спосіб. Згідно зі статтею 1 Закону України “Про телекомунікації”, інформація представляє собою “відомості, подані у вигляді сигналів, знаків, звуків, рухомих або нерухомих зображень чи в інший спосіб” [5].

З огляду на специфіку змісту інформації, яка циркулює в Національному центральному бюро “Інтерпол”, вважаємо, що дане тлумачення “інформації” є не досить точним. Адже, бази даних Інтерполу формуються лише за допомогою перевіреної та конкретної інформації про події та явища ..., а такий із способів подання інформації як, наприклад, звуки, рухомі або нерухомі зображення, не може бути джерелом отримання інформації.

Разом із тим, слід зазначити, що частково тлумачення поняття “інформація” в даній інтерпретації може застосовуватися і для інформації в мережі Інтерпол у частині “знаків”. Так, наприклад, невід’ємною частиною банків даних Інтерполу є Система міжнародних повідомлень Інтерполу (повідомлень із кольоровим кутом). Системою міжнародних повідомлень передбачено наступні категорії інформаційних повідомлень/карток, які видаються державами-членами (тобто національними центральними бюро країн) і розміщуються на закритій частині веб-сайту Генерального секретаріату Інтерполу, доступного правоохоронним органам. Це, зокрема повідомлення/картки:

“червоне повідомлення” (“розиук”) – містить інформацію про особу, яка розшукується за вчинення злочину, та завдання щодо її затримання з метою видачі (екстрадиції). Всього на сьогодні в Генеральному секретаріаті виставлено 12 116 таких карток, із них – 175 Україною;

“блакитне повідомлення” (“встановлення місцезнаходження”) – інформація та завдання щодо здійснення спостереження й збору оперативних матеріалів про особу, яка перебуває поза межами країни-ініціатора. Всього на сьогодні в Генеральному секретаріаті виставлено 1 536 таких карток, із них – 17 Україною;

“зелене повідомлення” (“попередження”) – містить інформацію та завдання щодо спостереження за особами, схильними до вчинення правопорушень, які можуть займатися злочинною діяльністю в інших країнах. Усього на сьогодні в Генеральному секретаріаті виставлено 1 738 карток, із них – 4 Україною;

“чорне повідомлення” (“невпізнаний труп”) – детальний опис знайденого трупа з метою його ідентифікації, щодо якого існують підстави вважати, що загиблий за життя походив із іншої держави. Всього на сьогодні в Генеральному секретаріаті виставлено 806 таких карток, із них – 2 Україною;

“жовте повідомлення” (“зниклий безвісти”) – інформація про осіб, зниклих безвісти, з метою їх розшуку та ідентифікації. Всього в Генеральному секретаріаті на сьогодні виставлено 1 695 таких карток, із них – 40 Україною;

“оранжеве повідомлення” (“терористична загроза”) – інформація щодо осіб, методів і способів учинення терористичних актів.

Таким чином, як ми бачимо, система карткових повідомлень включає інформацію, яку, в разі необхідності, можна отримати з баз даних Інтерполу. Однак, з огляду на те, що однією з баз даних Інтерполу є інформація про зниклі або викрадені твори мистецтва, постає запитання: Чому дана система не містить окремого виду повідомлення з такою інформацією? На нашу думку, необхідним вбачається **доповнення системи карткових повідомлень ще однією кольоровою картою “голубе повідомлення”, яка буде містити інформацію щодо знайденого викраденого предмета мистецтва чи його місцезнаходження, або інформацію про викрадача останнього чи його місце перебування.**

Отже, як ми бачимо, специфіка змісту інформації, що належить Інтерполу виключає однозначне тлумачення даного терміну й змушує нівелювати між дефініціями, вбираючи в себе певні ознаки та особливості, які притаманні лише інформації, з якої формуються бази даних Національного центрального бюро.

Разом із тим, **ознаками** інформації Національного центрального бюро “Інтерпол”, на наше переконання, є:

1. Документованість або публічність.
2. Причиною виникнення інформації обов’язково є наявність певної події (зміни властивостей об’єкта, взаємодія між об’єктами, утво-

рення нового об'єкта або знищення існуючого об'єкта), факту (фіксація реальної події або результату діяльності), явища.

3. Мета – міжнародна боротьба зі злочинністю та захист населення.

4. Спричиняє активізацію партнерських відносин країн-учасниць Міжнародної організації кримінальної міліції “Інтерпол”.

5. Є підставою для співпраці правоохоронних органів України та іноземних правоохоронних органів.

Особливостями інформації баз даних Національного центрального бюро, на нашу думку, є:

1. Міжнародний характер.

2. Поширюється по всіх базах даних Національних центрального бюро кожної країни-учасниці Міжнародної організації кримінальної поліції “Інтерпол”.

3. Циркулюється виключно в глобальній мережі.

4. Спрямовує та координує діяльність міжнародних правоохоронних органів.

5. Особами, які незаконно посягають на інформацію, можуть бути як міжнародні, так і державні суб'єкти.

Національне центральне бюро “Інтерпол” в Україні діє як спеціалізований та інформаційний центр, який містить у собі відповідні бази даних, котрі використовуються в боротьбі з організованою злочинністю. Кожна з таких баз даних формується в процесі обробки відповідних документів працівниками Інтерполу.

В системі Інтерполу інформація оброблюється в залежності від джерела походження за такими принципами:

по-перше, якщо інформація надходить до Інтерполу через засоби телекомунікаційного зв'язку, то спочатку її отримують працівники чергової частини Робочого апарату Укрбюро “Інтерпол”, які в подальшому методом відбору розподіляють її по відповідних базах даних;

по-друге, інформація може надходити поштою, тоді вона спочатку потрапляє до секретаріату Інтерполу, а потім у встановленому порядку передається на оперативну обробку черговій зміні Національного центрального бюро.

Слід сказати, що при оперативній обробці інформації, яка надходить до Інтерполу, здійснюється перевірка наявності в базах даних інформації про фізичні та юридичні особи, події та предмети, які пов'язані зі злочинами, що носять міжнародний характер. Після обробки документів, які надійшли до Інтерполу, формується справа-підбірка з матеріалами перевірки запиту. Кожній такій справі присвоюється індивідуальний код, який складається з порядкового номеру справи, буквеного індексу запиту по кодифікатору кримінальної тематики документів, які надходять до Національного центрального бюро Інтерполу.

Отже, формування баз даних Інтерполу, незалежно від способу надходження інформації до останнього, здійснюється за допомогою висококваліфікованих працівників чергової частини Укрбюро “Інтерпол”, які в залежності від змісту та значення інформації направляють її до відповідної бази даних.

Характерними особливостями цих баз даних є те, що інформація, яка в них міститься:

- вноситься до банків даних усіма країнами-членами Інтерполу (сьогодні в Інтерполі 188 країн-членів);

- є доступною для правоохоронних органів усіх країн-членів Організації міжнародної кримінальної поліції “Інтерпол”.

Зазначене дає підстави розглядати банки даних Інтерполу як глобальний інструмент із протидії злочинності, зокрема, для попередження, розкриття та розслідування злочинів, розшуку осіб (підозрюваних, обвинувачених, підсудних, засуджених, безвісно відсутніх), автотранспорту, речей та предметів, ідентифікації осіб (які не можуть повідомити про себе ніяких відомостей, у т. ч. хворих і дітей, невідомих трупів) тощо.

Власником кожної одиниці (об’єкту) інформації, що міститься в базах даних Інтерполу, є певна країна-член Організації, тобто відповідне національне центральне бюро, що є ініціатором унесення інформації про об’єкт до цього банку даних, або здійснювало обмін інформацією щодо відповідного об’єкта з іншими країнами (національними центральними бюро). Інформація, яка формується в базах даних кожної такої країни, обов’язково ними ж повинна направлятися спочатку до Генерального Секретаріату. В разі необхідності будь-яка держава-учасниця може отримати потрібну їй інформацію, але після направлення відповідного запиту до Генерального Секретаріату.

Інформація вноситься в банки даних Генерального секретаріату Інтерполу:

- за зверненнями національних центральних бюро Інтерполу внести певні дані до відповідного банку даних;

- автоматично, тобто на постійній основі, відповідними підрозділами Генерального секретаріату Інтерполу, які опрацьовують увесь масив інформації, що надходить від національних центральних бюро Інтерполу про злочини, осіб, які їх вчинили, тощо, а також матеріали з обміну інформацією між національними центральними бюро Інтерполу з відповідних питань у системі I-24/7.

На сьогодні членство України в Міжнародній організації “Інтерпол” дає право доступу, зокрема Робочому апарату Укрбюро “Інтерпол” до наступних баз даних:

1. Банк даних “Особи” – містить інформацію про осіб, які розшукуються за вчинення злочинів, безвісно відсутніх, осіб, які підлягають ідентифікації, у тому числі невпізнані трупи та ін. На сьогодні в указаному банку даних міститься інформація про 180,6 тис. осіб, серед яких 1101 внесено Україною [6].

2. Банк даних викрадених/втрачених документів – містить інформацію про викрадені/втрачені ідентифікаційні документи, а також викрадені/втрачені бланки адміністративних документів. На сьогодні у цьому банку даних міститься інформація про 14,5 млн документів, серед яких 75,8 тис. внесено Україною [6].

3. Банк даних викрадених транспортних засобів – містить інформацію про транспортні засоби, викрадені на території держав-членів Інтерполу. На сьогодні в указаному банку даних міститься інформація про 4,6 млн викрадених транспортних засобів, серед яких 10,4 тис. оголошених у міжнародний розшук Україною [6].

4. Банк даних викрадених творів мистецтва – містить інформацію про твори мистецтва, предмети антикваріату, інші культурні цінності, викрадені на території держав-членів Інтерполу. Сьогодні в указаному банку даних міститься інформація про 31,7 тис. викрадених предметів, серед яких 132 предмети внесено Україною [6].

5. Банк даних ДНК-профілів – містить інформацію про ДНК, вилучені з місць учинення злочинів на території держав-членів Інтерполу та від злочинців.

6. Банк даних відбитків пальців рук – містить відбитки пальців рук, вилучені з місць учинення злочинів на території держав-членів Інтерполу та від злочинців.

7. Банк даних порнографічних зображень, створених із залученням неповнолітніх.

Для забезпечення цільового використання правоохоронними органами держав-членів банків даних Інтерполу, їх функціонування організовано таким чином, що країна-власник інформації щодо об’єкта, розміщеного в банку даних Інтерполу, автоматично отримує повідомлення про факт перевірки цього об’єкта іншою державою (відповідно національним центральним бюро Інтерполу, певним правоохоронним органом тощо). Отримання такого повідомлення для країни-власника інформації є підставою звернутися до країни, що перевіряла об’єкт у банку даних, для з’ясування підстав проведення відповідної перевірки, запитування відомостей про місцезнаходження об’єкта тощо.

Отже, формування інформації баз даних Інтерполу – складний багатоструктурований процес, який полягає в зібранні, збереженні, обміні й поширенні достовірної інформації про події та явища криміногенного характеру, які відбулися в державі, суспільстві та навколишньому природно-

му середовищі з метою плідного співробітництва та боротьби зі злочинністю в глобальному масштабі.

Список використаних джерел

1. Ожегов С. И. Словарь русского языка / С. И. Ожегов. — М. : Советская энциклопедия, 1964. — 900 с.
2. Цимбалюк В. С. Інформація як об'єкт культурного усвідомлення та пізнання в суспільних відносинах / В. С. Цимбалюк // Правова інформатика. — 2004. — № 2 (9). — С. 25–28.
3. Про інформацію : Закон України від 2 жовт. 1992 р. № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 48. — Ст. 650.
4. Кормич Б. А. Інформаційна безпека : організаційно-правові основи : [навч. посібник] / Б. А. Кормич. — К. : Кондор, 2004. — 384 с.
5. Про телекомунікації : Закон України від 18 листоп. 2003 р. № 1280-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2004. — № 12. — Ст. 155.
6. Офіційна інформація Національного центрального бюро Інтерпол / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.interpol.org>.

В статье внимание уделено определению понятия “формирование баз данных”, признаков и особенностей самой информации, из которой формируются базы данные, порядок ее собрания, сохранения и обмена в системе баз данных Международной организации уголовной полиции “Интерпол”.

In the article the attention is devoted to the definition of the concept “formation of databases”, characteristics and features of the data from which formed the databases, the procedure for collection, storage and exchange in the system of the databases of the International Criminal Police Organization “Interpol”.

Стаття надійшла до редакції журналу 7 червня 2011 року.